

Hogeschool PXL

RAPPORT KWALITEITSTOETS 2

educatieve Bachelor in het kleuteronderwijs

7 en 8 oktober 2020

INLEIDING

Dit rapport geeft de beschouwingen, oordelen en aanbevelingen weer van de kwaliteitstoets 2 van de educatieve Bachelor in het kleuteronderwijs (180 SP | EQF 6) van Hogeschool PXL. Deze kwaliteitstoets is erop gericht de opleiding te ondersteunen bij de kwaliteitsborging en -verbetering en kadert in het kwaliteitszorgbeleid van de hogeschool.

De opleiding kleuteronderwijs ressorteert onder het departement PXL-Education en werd op 7 en 8 oktober 2020 bezocht door een team van onafhankelijke experts. De commissie werd als volgt samengesteld:

- Ton Kallenberg; audit- en onderwijsdeskundige – voorzitter
- Céline Sercu; werkvelddeskundige – lid
- Martine Smeets; werkvelddeskundige – lid
- Olivia Kauwenberghs; student – lid

Dieter Cortvriendt, beleidsadviseur kwaliteitszorg van VLUHR KZ, was secretaris van de commissie.

De commissie legde naast het door de instelling bepaalde kwaliteitskenmerk 8 ‘gerealiseerd eindniveau’ en het door de opleiding gekozen kwaliteitskenmerk 5 ‘krachtige leeromgeving’ de focus op kwaliteitskenmerken 2 ‘competentieprofiel’ en 4 ‘curriculum’.

Dit rapport bestaat uit drie delen: algemene beschouwingen over de opleiding, de oordelen per kwaliteitskenmerk (KK) en een lijst van aanbevelingen.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

De opleiding kleuteronderwijs heeft zich goed voorbereid op de kwaliteitstoets 2 en stelde de commissie uitvoerige informatie ter beschikking zodat deze zich een adequaat beeld kon vormen van de opleiding bij aanvang van het bezoek. De commissie bestudeerde tevens een ruime selectie van bachelorproeven, persoonlijke ontwikkelingsplannen (POP) en stageverslagen. Bij de start van het bezoek gaf het opleidingsteam een door de commissie gesmaakte voorstelling. De commissie voerde open, boeiende en constructieve gesprekken met verschillende geledingen: opleidingsverantwoordelijken, studenten (junior-collega’s), lectoren, alumni en werkveldvertegenwoordigers. Deze gesprekken vormden een goede aanvulling op het bestudeerde materiaal en stelden de commissie in staat om een uitspraak te doen over de geselecteerde kwaliteitskenmerken: KK2, KK 4, KK 5 en KK 8 en over de onderwijskwaliteit van de educatieve Bachelor in het kleuteronderwijs van de Hogeschool PXL.

De opleiding kleuteronderwijs wil leerkrachten opleiden die kleuters maximale ontwikkelingskansen bieden en op die manier bijdragen aan hun ontwikkeling en het welzijn. De visie op onderwijs wordt omschreven als sociaal constructivistisch en de visie op kleuteronderwijs wordt gekenmerkt door een rijk basismilieu en rijk activiteiten aanbod, met spel als drager/motor voor ontwikkeling. Het opleidingsconcept, tot slot, spoort met het PXL-beleid van authentiek en studentgecentreerd onderwijs dat maximale ontwikkelingskansen biedt.

De commissie meent dat het competentieprofiel van de opleiding door de verschillende geledingen gekend en gedragen is. De opleiding houdt de vinger aan de pols en blijft aan haar profiel sleutelen. De commissie stelt vast dat het competentieprofiel, gestructureerd aan de hand van rollen, in lijn is met het Vlaanderenbreed leerresultatenkader maar ook eigen accenten legt. Zo is er een bijkomend

11de leerresultaat dat mikt op ondernemingszin, conform de X-factor. De commissie heeft vragen bij de meerwaarde en invulling van dit leerresultaat.

Het curriculum sluit goed aan bij de X-factor en het competentieprofiel. Door middel van praktijkgericht onderwijs worden de verschillende rollen getraind. De afstudeerfase doelt expliciet op het beheersingsniveau integratie. Ook de PXL-brede leerlijnen ondernemend, onderzoekend en internationaal en -cultureel handelen worden in het curriculum ingebracht, al zou deze laatste leerlijn nog versterkt kunnen worden, dit door de Limburgse diversiteit nog meer als een opportuniteit te zien en meer buitenlandse casussen op te nemen in het curriculum. Het kan ook helpen om deze leerlijn uit te splitsen om duidelijk te maken waar er echt op ingezet wordt (of moet worden).

Het curriculum vertoont een grote samenhang. Tegelijkertijd laat het voldoende ruimte om nieuwe ontwikkelingen in het domein op te vangen. Dit verloopt *bottom up* en de vele relaties die de opleiding onderhoudt met het werkveld bieden voldoende aanknopingspunten om *up to date* te zijn. Het curriculum bestaat uit drie componenten: een vakdidactische en -inhoudelijke component, een didactische en pedagogische component en een professionele (ondersteunende) component. Deze componenten haken op elkaar in, bijvoorbeeld door *co-teaching*. De opleiding zet in op spel en ICT. De commissie onderschrijft dat het numerieke wat meer aandacht verdient, ook buiten de muren van de hogeschool.

De opleiding beschikt over een krachtige leeromgeving die de studenten maximale ontwikkelingskansen biedt en hen inhoudelijk ook uitdaagt. Vanaf dag één krijgen de studenten feeling met de kleuterklas. De uitstekende faciliteiten ondersteunen het leerproces. Dat de opleiding meer wil inzetten op werkplekleren is een plus. De commissie stelde vast dat het lectorenteam gedreven en collegiaal is en een coachende rol opneemt. Van bij aanvang worden de studenten goed ondersteund en er wordt op maat gewerkt. Kwalitatieve feedback ondersteunt het leerproces en de studenten leren opbouwende feedback te geven en elkaar en zichzelf bij te sturen.

Het gerealiseerde eindniveau van de studenten wordt met de bachelorproeven, POP's en stageverslagen aangetoond. De ingekeken stukken voldoen aan de vereisten en situeren zich op niveau 6. De opleiding bewaakt dat de opdrachten die de studenten in het kader van hun afstuderen uitvoeren uitdagend en relevant zijn en doet hierbij een beroep op haar netwerk. De commissie beveelt wel aan het POP een eigen finaliteit te geven.

De studenten zijn heel tevreden over de opleiding. De afgestudeerden zijn klaar om de kleuterklas in te gaan, al zouden ze graag wat meer voorbereid worden op de papierwinkel eigen aan het onderwijs. Het werkveld is lovend over de afgestudeerden en heeft veel vertrouwen in hen.

ORDELEN PER KWALITEITSKENMERK

KK2 Competentieprofiel

De commissie oordeelt dat de opleiding kwaliteitskenmerk 2 'competentieprofiel' behaalt.

De opleiding kleuteronderwijs wil leerkrachten opleiden die kleuters maximale ontwikkelingskansen bieden en op die manier bijdragen aan hun ontwikkeling en welzijn. Daarbij ligt de focus onder andere op spel als drager/motor van ontwikkeling en het creëren van een inclusieve omgeving. De studenten worden vanaf dag één ondergedompeld in de praktijk van de kleuterklas en de lectoren nemen een coachende rol op, wat erg geapprecieerd wordt door de studenten en goed aansluit bij het competentieprofiel.

De opleiding houdt de vinger aan de pols en blijft sleutelen aan het profiel. Er blijven natuurlijk uitdagingen zoals diversiteit en digitalisering, maar deze gaan, zoals de commissie constateerde, meer en meer hun weg vinden in het curriculum. De commissie stelt vast dat het competentieprofiel of OLR deze uitdagingen reflecteert en in lijn is met het Vlaanderenbreed leerresultatenkader. De bachelorproef, het POP en de stage dekken de competenties, gestructureerd in rollen, af. Dit gebeurt op basis van beheersingsniveaus, met integratie als eindniveau. De studenten zijn vertrouwd met alle rollen; en al lijken ze in eerste instantie wat overweldigd te zijn, geven deze rollen hen houvast tijdens het leerproces.

Het OLR legt ook eigen accenten, conform de X-factor. De 11de rol is nieuw en doelt op ondernemingszin: flexibiliteit, creativiteit en doorzettingsvermogen. De invulling van deze competentie overlapt met rol 5 en moet wellicht nog groeien, aldus de commissie. Ze adviseert om deze rol snel helder te maken. Ook samen(net)werken blijkt heel belangrijk. Ook dit ziet de commissie niet expliciet vermeld in het curriculum, hoewel dit inge oefend wordt door middel van co-teaching. Het lectorenteam gaf de commissie de boodschap dat ook zij graag wat meer ruimte zouden hebben om 'te leren van elkaar'.

De commissie wil de opleiding aansporen om samen met haar stakeholders te reflecteren over de visies, concepten, competenties, rollen en leerlijnen waarmee er richting gegeven wordt aan het curriculum. Tracht hierbij de terminologie meer op één lijn te brengen.

KK4 Curriculum

De commissie oordeelt dat de opleiding kwaliteitskenmerk 4 'curriculum' behaalt.

Het curriculum, zo stelt de commissie, sluit goed aan bij de X-factor, het competentieprofiel en de (veranderende) realiteit van het kleuteronderwijs. Het curriculum zit goed in elkaar en blijft in beweging, zo stelde de commissie vast. Zo wil de opleiding meer gaan inzetten op integratiesleutelcompetenties, dit door middel van projectwerk. De 11 rollen van kleuterleraar zijn doorvertaald in het curriculum dat in de afstudeerfase mikt op het beheersingsniveau integratie. De samenhang van het curriculum is groot en indicatief voor de praktijk. Dit alles laat de studenten toe de beoogde competenties te realiseren.

De inhouden situeren zich op het vooropgestelde niveau en zijn relevant, al zijn de vakomschrijvingen op het eerste zicht nogal klassiek en niet zo integratief. Maar de beoogde integratie is er: pedagogie, vakdidactiek en vakinhoud haken op elkaar in, bijvoorbeeld door *co-teaching*. De opleiding hecht veel belang aan spel, ICT en taal. Het numerieke verdient ook deze aandacht, zo meent de commissie. Bewaak ook dat de studenten correct beloond worden voor hun inspanningen maatschappelijk engagement. Ook hierin moeten studenten aantoonbaar kunnen excelleren. De studenten leren omgaan met ouders en directies. Dit wordt inge oefend door een rollenspel en tijdens de stage worden ze hiermee geconfronteerd.

Het curriculum sluit voldoende aan bij de instellingsbrede leerlijnen. Inzake ondernemend handelen worden de studenten aangespoord om initiatief te nemen. Toch blijft dit voor hen wat (te) abstract. De leerlijn onderzoekend handelen is praktijkgericht opgezet, wat spoort met de invulling die aan onderzoek gegeven wordt binnen een professionele/educatieve bacheloropleiding. Tot slot, wat het internationaal en -cultureel handelen betreft: ondanks een aantal initiatieven zoals de snuffelstage (van Malaga tot Brussel) blijken de studenten eerder honkvast. De diversiteit binnen Limburg biedt hier ongetwijfeld opportuniteiten, al zet de opleiding al in op inclusie en differentiatie. De commissie adviseert om in het curriculum buitenlandse casussen binnen te brengen en de studenten te blijven motiveren om (voor een langere periode) naar het buitenland te gaan.

KK5 Krachtige leeromgeving

De commissie oordeelt dat de opleiding kwaliteitskenmerk 5 'krachtige leeromgeving' behaalt.

De opleiding beschikt over een krachtige, authentieke en studentgecentreerde leeromgeving die maximale ontwikkelingskansen biedt, en waardoor de studenten van dag één in de kleuterklas staan. Dit wordt ondersteund door de uitstekende voorzieningen *on campus*. De opleiding zou wel kunnen nagaan in welke mate deze voorzieningen ook ingebed kunnen worden in de échte authentieke leeromgeving op de scholen. De werkvormen zijn afgestemd op het competentieprofiel en het curriculum. De opleiding zet in op *blended learning* en heeft de ambitie om het werkplekleren uit te breiden. De commissie wil de opleiding wel aansporen om het werkplekleren beter te omschrijven en duidelijker te onderscheiden van de 'klassieke' stage.

De coachende aanpak van de lectoren wordt gewaardeerd door de studenten. Hun noden en wensen krijgen snel opvolging. Van bij aanvang worden de studenten goed ondersteund. Het opleidingsteam heeft veel aandacht voor studenten die het niet zo makkelijk hebben. Tegelijkertijd wordt bewaakt dat de studenten voldoende uitgedaagd worden, bijvoorbeeld door middel van een excellentietraject. Voor studenten die werken en leren combineren wordt er op maat gewerkt.

De leermiddelen zijn een mooie mix van boeken, presentaties, cases, beeldfragmenten et cetera en worden tijdig (elektronisch) ter beschikking gesteld. De commissie wil dat de opleiding de studenten aanspoort om de vakliteratuur regelmatig en uitvoeriger te raadplegen. De studielast is proportioneel en beheersbaar en de deadlines zijn goed gespreid. Het curriculum is haalbaar. De studenten weten wat er van hen verwacht wordt. De studiewijzers zijn over het algemeen goed opgesteld, al zijn er links en rechts nog wel enkele slordigheden. Blackboard en EPOS ondersteunen het leerproces, al zouden ze nog meer op elkaar afgestemd kunnen worden.

De klassfeer is goed en de studenten mogen fouten maken. Het groepswork loopt meestal vlot en *peer assessments* laten toe om elkaar in deze context te evalueren. Studenten leren opbouwende feedback te geven en elkaar en zichzelf bij te sturen.

KK8 Gerealiseerd eindniveau

De commissie oordeelt dat de opleiding kwaliteitskenmerk 8 'gerealiseerd eindniveau' behaalt.

De commissie heeft een ruime selectie van bachelorproeven, POP's en stageverslagen bestudeerd en meent dat deze voldoen aan de vereisten die de opleiding zelf vooropzet. De opleiding bewaakt dat de opdrachten die de studenten in het kader van hun afstuderen uitvoeren uitdagend en relevant zijn en ze doet hierbij een beroep op haar netwerk, ook voor de evaluatie van de verschillende afstudeerwerken.

De bachelorproeven zijn overwegend van prima kwaliteit, ze zijn praktijkgericht en illustreren de gerealiseerde onderzoekscompetenties. Inhoudelijk kunnen studenten eigen accenten leggen. De commissie stelt vast dat de meeste bachelorproeven een mooi theoretisch kader insluiten maar dat het onderzoek zelf en de resultaten ervan wat diepgang missen. Dit geldt ook voor het POP waar de studenten in een essay een bepaald thema moeten behandelen. Het POP mist, aldus de commissie, een eigen duidelijke finaliteit en lijkt eerder een bachelorproef *light*. In dit kader adviseert de commissie om na te gaan of ook rol 8 ook onderwerp kan zijn van het POP.

De stage in het kader van afstuderen biedt de studenten de mogelijkheid om te proeven van verschillende contexten. De studenten bekwamen zich tijdens de stage stap per stap in termen van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. De studenten wensen niet meer sturing en nemen graag de

vrijheid die ze met de stage krijgen. Ze worden goed ondersteund en krijgen kwalitatieve feedback door de mentoren. De beoordeling verloopt objectief (intersubjectief) en transparant. De mentoren kunnen uit de voeten met de evaluatieformulieren.

De opleiding, zo stelt de commissie, haalt het beste uit de studenten. De studenten voelen zich hier thuis en zijn heel tevreden over de opleiding. De afgestudeerden zijn klaar om de kleuterklas in te gaan, al zouden ze graag wat beter voorbereid worden op de papierwinkel (rol 4) eigen aan het onderwijs. Het werkveld is lovend over de afgestudeerden en heeft veel vertrouwen in hen: ze proberen graag dingen uit, zo lieten de vertegenwoordigers van het werkveld optekenen.

AANBEVELINGEN

- De opleiding dient rol 11 'ondernemingszin' snel helder te maken.
- De opleiding moet samen met haar stakeholders reflecteren over de visies, concepten, competenties, rollen en leerlijnen waarmee er richting gegeven wordt aan het curriculum.
- De opleiding moet nagaan of het numerieke meer aandacht verdient.
- De opleiding moet de studenten correct belonen voor hun inspanningen 'maatschappelijk engagement'.
- De opleiding moet de leerlijn internationaal en intercultureel handelen verder invulling geven, dit door gebruik te maken van de Limburgse diversiteit en meer buitenlandse casussen aan te reiken.
- De opleiding moet nagaan in welke mate haar uitstekende voorzieningen ook ingebed kunnen worden op de scholen.
- De opleiding dient het werkplekleren beter te omschrijven en duidelijker te onderscheiden van de 'klassieke' stage.
- De opleiding moet de studenten aansporen om regelmatig en uitvoeriger de vakliteratuur te raadplegen.
- De opleiding moet de kwaliteit van de studiewijzers nauwkeurig monitoren.
- De opleiding moet betreffende de bachelorproef het onderzoek zelf en de resultaten ervan meer diepgang geven.
- De opleiding moet nagaan of ook rol 8 onderwerp kan zijn van het POP.
- De opleiding moet de studenten beter voorbereiden op de papierwinkel eigen aan het onderwijs.

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIE

Ton Kallenberg (voorzitter)

Hoofd Onderwijs- en Studentenzaken, Universiteit Leiden

Céline Sercu (werkvelddeskundige)

Pedagoog en onderzoeker PWO 'EDIT', Howest

Martine Smeets (werkvelddeskundige)

Zorgleerkracht kleuteronderwijs, De Magneet Peer

Olivia Kauwenberghs (student)

Student educatieve Bacheloropleiding kleuteronderwijs, AP Hogeschool Antwerpen